

Title	การใช้กิจกรรมการแสดงละครเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวญี่ปุ่น
Author(s)	Buranapatana, Maliwan
Citation	外国語教育のフロンティア. 4 p.133-p.149
Issue Date	2021-03-30
oaire:version	VoR
URL	https://doi.org/10.18910/79385
rights	
Note	

Osaka University Knowledge Archive : OUKA

<https://ir.library.osaka-u.ac.jp/>

Osaka University

การใช้กิจกรรมการแสดงละครเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวญี่ปุ่น

The Use of Drama Activities to Enhance the Thai Language Speaking Skills of Japanese Students

BURANAPATANA, Maliwan

Abstract

This study was conducted to examine the effectiveness of the use of drama activities to enhance the Thai language speaking skills of Japanese students. The study was conducted with 17 Thai major students who were enrolled in the course “Thai 12: Conversation in everyday Life II” at Osaka University in the academic year 2019. The objectives of the course were for students: to be able to carry out conversations in various situations in daily life using vocabulary and grammatical structures, and to be able to ask for useful information. In this course, students regularly worked in pairs and groups, and drama activities were used as the main process to enhance learners’ communicative competence. At the end of the course interview and observational methods were employed to evaluate the effectiveness of drama activities as well as to determine their attitude towards this teaching method. The data obtained from observation and the interview indicated that drama activities were very useful in promoting the students’ Thai language speaking skills. Drama activities give students the opportunity to use real-life language in the classroom, so it can lead to improved retention of pronunciation, vocabulary and sentence structures. Students also reported that drama activities can increase their self-confidence as well as their social competences. Their attitude towards drama activities revealed that this method of learning helped them to gain a better understanding and a good attitude to the Thai people and Thai culture. Findings suggested that drama activities can be implemented as an effective means to enhance the Thai language speaking ability of Japanese students.

Keywords: Dramatization, Drama activities, Teaching conversation, Speaking skills

๑. บทนำ

เป็นที่ทราบกันดีว่า การเรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้ภาษาในการสนทนาในชีวิตประจำวันนั้นเป็นเรื่องที่ยากที่สุดสำหรับผู้เรียนภาษาที่สอง ดังนั้นความรู้เรื่องวิธีสอนการสนทนาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้สอนภาษา (Wong, J.& Zhang, H, 2010: 2) ทักษะการพูดเป็นทักษะหนึ่งที่ผู้เรียนชาวต่างประเทศที่เรียนภาษาไทยพบว่าเป็นเรื่องยาก ทั้งในเรื่องการออกเสียง การใช้คำศัพท์ และโครงสร้างทางไวยากรณ์ของประโยคในการสื่อสาร ผู้สอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศเองก็มักพบปัญหาเรื่องวิธีสอนที่หลากหลายที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะวิธีสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ได้เรียนอย่างกระตือรือร้น สนุกสนาน สามารถจดจำความรู้ได้นาน และนำไปปรับใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม นักศึกษาวิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยโอซากามีรายวิชาบังคับทั้งในปี ๑ และปี ๒ คือการสนทนาในชีวิตประจำวันซึ่งนักศึกษาที่พบว่าภาษาสนทนาภาษาไทยเป็นเรื่องยากสำหรับนักศึกษาชาวญี่ปุ่น การเรียนภาษาไทยในบริบทของต่างประเทศนี้ เทคนิควิธีสอนที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นงานที่ท้าทายความสามารถของผู้สอน

๒. รายวิชา ภาษาไทย ๑๒ : การสนทนาในชีวิตประจำวัน ๒

Thai ๑๒ : การสนทนาในชีวิตประจำวัน ๒ (Thai 12 : Conversation in daily life II) เป็นรายวิชาสำหรับนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทย ชั้นปีที่ ๒ ต้องเรียนตลอดปีการศึกษา คือทั้งในภาคเรียนที่ ๑ และ ๒ โดยใช้เวลาเรียนสัปดาห์ละ ๕๐ นาที วัตถุประสงค์ของรายวิชามุ่งให้ผู้เรียนสนทนาเกี่ยวกับเรื่องราวในชีวิตประจำวันในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย โดยใช้คำศัพท์ และไวยากรณ์ในการสร้างประโยคเพื่อการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย รวมทั้งสามารถถามคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการได้

นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ได้เรียนวิชาการสนทนาในชีวิตประจำวัน ๑ และภาษาไทยวิชาอื่น ๆ อีกหลายวิชา มาแล้ว ดังนั้นเมื่อเรียนในชั้นปีที่ ๒ ในปีการศึกษา ๒๕๖๓ นักศึกษาจึงมีคำศัพท์ และความรู้เรื่องไวยากรณ์เพียงพอที่จะสร้างบทสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือเรื่องทั่วไปในชีวิตประจำวันได้ เนื้อหาของรายวิชา การสนทนาในชีวิตประจำวัน ๒ จึงเน้นให้นักศึกษาสร้างบทสนทนาสั้น ๆ ได้ โดยผู้สอนกำหนดหัวข้อและเวลาในการสนทนาให้ แล้วนักศึกษาจับคู่สนทนากับเพื่อน หรือสนทนากลุ่ม ๓-๔ คน ในภาคเรียนที่ ๑ กิจกรรมการสนทนาเป็นเรื่องทั่วไปในชีวิตประจำวันของนักศึกษา เช่น อาหารเช้าของคนญี่ปุ่น คนญี่ปุ่นทำอะไรในวัน

หยุดยาว เทียวโอซากา การทำงานพิเศษของนักศึกษาญี่ปุ่น เป็นต้น ส่วนในภาคเรียนที่ ๒ หัวข้อการสนทนาจะเป็นเรื่องที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น การเล่าประสบการณ์ที่น่าประทับใจ การแสดงความคิดเห็น อารมณ์ความรู้สึก จากละคร ภาพยนตร์ เพลง หรือนักร้อง นักแสดงที่นักศึกษาชื่นชอบ การแสดงบทบาทสมมุติ (Role-play) และการแสดงละคร

๓. ปัญหาด้านทักษะการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวญี่ปุ่น

ปัญหาทักษะการพูดภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาชาวญี่ปุ่นโดยทั่วไปก็ไม่ค่อยแตกต่างจากนักศึกษาชาวต่างประเทศอื่นๆ ที่เรียนภาษาไทยมากนัก จากการสำรวจความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนภาษาไทยของนักศึกษาชาวเกาหลีที่เรียนภาษาไทยเป็นวิชาเอก พบว่าสิ่งที่ยากในการเรียนภาษาไทยมี ๓ ประการ คือ ๑. เรื่องการออกเสียงเป็นเรื่องที่ยากที่สุด ๒. การเรียงคำในการแต่งประโยค ๓. การฟังคนไทยพูดเข้าใจยากมากเพราะขาดโอกาสฝึกฟัง (ศรีวิไล พลมณี, ๒๕๔๕) ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิเชษฐ์วรรณวงศ์ และ กิรติ กุวสานนท์ (๒๕๖๐) ซึ่งศึกษาความสามารถด้านทักษะการพูดของของนักเรียนต่างชาติในโรงเรียนนานาชาติ จำนวน ๘๔ แห่ง ก็พบว่านักเรียนพูดภาษาไทยได้อย่างจำกัดและยังไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากมีความรู้ค่อนข้างจำกัดในเรื่องคำศัพท์ มีปัญหาเรื่องการออกเสียงคำและการแต่งประโยค ทำให้นักศึกษาชาวต่างชาติหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับเพื่อนคนไทย จึงขาดโอกาสในการฝึกฝนทักษะการพูดเป็นสาเหตุให้ทักษะการพูดไม่พัฒนา ปัญหาเรื่องทักษะการพูดเป็นสิ่งที่มักพบเสมอในการเรียนภาษาต่างประเทศอื่นๆ ด้วย เช่น งานวิจัยของ ธีราภรณ์ กิจจารักษ์ (๒๕๕๑) ที่พบข้อจำกัดในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชาวไทยชั้นปีที่ ๒ สาขาภาษาอังกฤษ เนื่องจากผู้เรียนมีวงศัพท์น้อย ออกเสียงคำไม่ถูกต้อง ไม่สามารถเลือกใช้คำได้อย่างเหมาะสม ไม่สามารถพูดโต้ตอบได้อย่างเป็นธรรมชาติ และพูดไม่ถูกหลักไวยากรณ์

การออกเสียงคำภาษาไทยเป็นสิ่งที่นักศึกษาชาวญี่ปุ่นบอกว่าเป็นเรื่องยาก ทั้งนี้เพราะภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไม่มีเสียงวรรณยุกต์ดังนั้นการออกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยจึงยากมาก ตัวอย่างการออกเสียงวรรณยุกต์คำต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาในเรื่องการสื่อสาร เช่น ทำไม – ทำใหม่ , เอาใหม่ – เอาใหม่ , แก่ใจ – แก่ใจ , อยากรู้ – ยากรู้ , ผัก – พัก , เหล็ก – เลข , ถาด – ขาด นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการออกเสียงสระ พยัญชนะต้น และพยัญชนะท้ายบางตัวด้วย

การออกเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยซึ่งเป็นปัญหาที่พบบ่อยเสมอในการออกเสียงของนักศึกษาชาวญี่ปุ่น เช่น

เสียง /c/	ออกเสียงเป็น	/ch/	เช่น จีน - ชิน , จัคน - ชัดเจน
เสียง /t/	ออกเสียงเป็น	/th/	เช่น ตัวแทน - ทัวแทน , ทำตาม - ทำตาม
เสียง /p/	ออกเสียงเป็น	/ph/	เช่น เป็ด - เฟ็ด , ออกไป - ออกไป

การออกเสียงพยัญชนะท้ายที่เป็นปัญหาซึ่งพบบ่อย คือเสียง /ŋ/ นักศึกษามักออกเสียงเป็น /n/ เช่น ชื่อของ - ชื่อของน , ที่สอง - ที่สองน , ตัวเอง - ตัวเองน , วางแผน - วางแผนน , ตกค้าง - ตกค้างน เป็นต้น หรือออกเสียงสลับกันจาก /n/ เป็น /ŋ/ เช่น การบ้าน ออกเสียงเป็น การบ้านง แต่พบน้อยกว่าการออกเสียง /ŋ/ เป็น /n/

ตัวอย่างประโยคที่นักศึกษาพูดซึ่งมีปัญหาเรื่องการสื่อความหมาย คำที่ขีดเส้นใต้คือคำที่ออกเสียงผิด และทำให้ความหมายเปลี่ยนไป การใช้คำผิดความหมาย และประโยคผิดไวยากรณ์

๑. เมื่ออยู่ที่เมืองไทย เราเคยทานข้าวกับประดู (ประดู คำที่ถูกต้องคือ ปลาหู)
๒. ตอนนี้เราแสดงเสร็จแล้ว ขอถอดด้วยคะ (ถอด คำที่ถูกต้องคือ ขอโทษ)
๓. ถ้าเราไปเที่ยวที่นั่น เราต้องซื้อตั๋วไหม (ตั๋ว คำที่ถูกต้องคือ ตั๋ว)
๔. ไหน ลองไปตามเขาดูซิว่าวันนี้จะมาเรียนไหม (ตาม คำที่ถูกต้องคือ ตาม)
๕. ข่ายเปรียกมันพักผ่อนเรื่องอื่นาคเป็นผี (พักผ่อน คำที่ถูกต้องคือ ปากโป้ง)
๖. ในฤดูหนาว ผมอยู่บ้านคนเดียวรู้สึกหนาวบ่อย ๆ (หนาว คำที่ถูกต้องคือ เหงา)
๗. ผมไปดูแล้ว เจ้าหน้าที่กำลังทำการอยู่ (ทำการ คำที่ถูกต้องคือ ทำงาน)
๘. เราต้องติดต่อเจ้าหน้าที่ในวันทำงานเท่านั้น (วันทำงาน คำที่ถูกต้องคือ วันทำการ)
๙. ช่วงนี้มีโควิดกิจการของชมรมต้องงดหมด (กิจการ คำที่ถูกต้องคือ กิจกรรม)
๑๐. ในวันหยุดชาวลันไปด้นนั้นที่โอกินาวากับเพื่อน ๆ (ด้นนั้น คำที่ถูกต้องคือ ดำน้ำ)
๑๑. ตอนนี้ที่สถานีรถไฟเกียวโตคนคงจะน้อยมาก ต้องลงไปดูก่อนนะ (ลงไป คำที่ถูกต้องคือ ลงไป)
๑๒. ถ้าไม่ได้กินอาหารเช้าเราจะไม่ตั้งตบเรียน (คำที่ถูกต้องคือ ตั้งใจ)
๑๓. เวลาทานโมจิเราต้องระวังเพราะโมจิทำง่าย (คำที่ถูกต้องคือ ติดคอ)
๑๔. ฉันชอบเรียนออนไลน์เพราะไม่ต้องนั่งรถไฟยาวๆ (คำที่ถูกต้องคือ นาน ๆ)
๑๕. เมื่อทำงานที่ร้านอาหาร เวลาฉันเป็นกระดุกอ่อนทำอะไรไม่ได้เลยจนกว่ารุ่นพี่จะสั่งการ (คำที่ถูกต้องคือ เป็นพนักงานใหม่ที่ยังไม่มีประสบการณ์)
๑๖. เราจะเล่าประสบการณ์พลาดที่ชมรมทำงานพิเศษกับท่องเที่ยว ประสบการณ์ที่ทำให้เรารู้ตัวว่าการ

วางแผนเป็นเรื่องสำคัญ (ประโยคที่ถูกต้องคือ เราจะเล่าประสบการณ์ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นที่ชมรมการทำงานพิเศษ และการท่องเที่ยว ประสบการณ์ที่ทำให้เรารู้ว่าการวางแผนเป็นเรื่องสำคัญ)

๑๗. เวลาชมรมเริ่มต้นใหม่เล่นฉันทานพินดาบเก่งไม่ได้เลยและปวดกล้ามเนื้อ (เมื่อเริ่มต้นเล่นพินดาบที่ชมรม ฉันทานพินดาบไม่เก่งเลย และปวดกล้ามเนื้อ)

กล่าวโดยสรุปปัญหาด้านทักษะการพูดของนักศึกษาชาวญี่ปุ่นมีหลายประการ นอกจากปัญหาเรื่องการออกเสียงผิด หรือบางครั้งเป็นการออกเสียงที่เข้าใจได้ยากแล้ว ปัญหาที่สำคัญคือการใช้ไวยากรณ์ที่ไม่ถูกต้องไม่สามารถสื่อให้ผู้ฟังเข้าใจได้หรือเกิดการเข้าใจผิด และการรู้คำศัพท์ไม่เพียงพอที่จะสร้างบทสนทนาเรื่องที่ซับซ้อนกว่าเรื่องทั่วไปในชีวิตประจำวันได้จึงไม่สามารถพูดสื่อสารให้คล่องแคล่วได้ พูดติดขัด ไม่ต่อเนื่องกัน หยุดคุดนาน ไม่สามารถสื่อสารหรือสนทนาเป็นเรื่องราวได้ เลือกใช้คำศัพท์ไม่ถูกต้อง บางครั้งนักศึกษาพยายามนำคำศัพท์จากพจนานุกรมมาใช้ในการแต่งประโยค แต่ก็เป็นการใช้คำไม่ถูกต้อง ทักษะการพูดจึงเป็นทักษะที่ยากสำหรับนักศึกษาชาวญี่ปุ่น

๔. การใช้กิจกรรมละครเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาต่างประเทศ

นักวิชาการบางท่านเสนอว่าแนวการสอนที่เน้นประสบการณ์ (Experience - based Approach) สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศในด้านการสื่อสาร (Communicative Approach) ได้ดี เนื่องจากเป็นแนวการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือฝึกฝนหรือลงมือปฏิบัติ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การใช้ภาษาตามสภาพจริงในบริบทของสังคม อันช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรู้ว่าการเรียนรู้นั้นมีคุณค่าและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนตั้งไว้ การจัดการเรียนการสอนแบบนี้ประสบการณ์นี้ผู้เรียนต้องสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ และได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้สอนมีหน้าที่เพียงเป็นผู้กำหนดบทบาทให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และให้การสนับสนุนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือและให้คำแนะนำ (กิ่งกาญจน์ บุณณสินวัฒนกุล, ๒๕๖๑)

ปัจจุบันนักวิชาการได้นำการแสดงละคร (Dramatization) มาใช้ในการเรียนการสอนภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศมากขึ้น เนื่องจากการเรียนรู้โดยผ่านการแสดงละครนั้นผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติจริง จึงมีโอกาสดูฝึกทักษะการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากทักษะการฟังและการพูดแล้วกิจกรรมการแสดงละครยังเป็นการเรียนที่ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย ได้เรียนรู้การใช้ภาษาท่าทางและน้ำเสียงในการสื่อสาร

ตลอดจนได้ฝึกการทำงานร่วมกันอันเป็นการฝึกความรับผิดชอบในการทำงานด้วย ดังที่ Hamilton and McLead (1993) ได้กล่าวว่าการแสดงละครเป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะการพูดของผู้เรียน แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Makita-Discekici (1999) ที่ชี้ให้เห็นว่า การแสดงละครเป็นเทคนิคการสอนในชั้นเรียนที่มีประโยชน์เพราะช่วยให้ผู้สอนภาษาได้สร้างสถานการณ์จริงเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ที่จะใช้ภาษาในบริบทต่าง ๆ

ทิสนา แคมมณี (๒๕๔๕) ได้กล่าวถึงวิธีสอนโดยใช้การแสดงละครว่า คือกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ โดยการให้ผู้เรียนแสดงละครซึ่งเป็นเรื่องราวที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามเนื้อหาและบทละครที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง โดยการแสดงละครมีหลายแบบ การสอนโดยใช้การแสดงละครช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะต่าง ๆ จำนวนมาก อย่างไรก็ตามวิธีสอนแบบนี้ก็มีข้อจำกัดคือ เป็นวิธีการสอนที่ใช้เวลานาน ต้องมีการจัดเตรียมบทละคร วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องแต่งกายซึ่งอาจทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และผู้สอนต้องแสวงหาข้อมูลที่ถูกต้องมาใช้ในการเขียนบท สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (๒๕๔๕) ก็เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้การแสดงละครเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะการพูด ทำให้นักศึกษาได้จดจำภาษาที่ใช้ในการแสดงละครและสามารถนำไปปรับใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ด้วย

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการแสดงละครเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีพบว่า ในกิจกรรมการแสดงละครนั้นผู้เรียนต้องพูดกับเพื่อนและครูในทุกขั้นตอนของการทำงาน กิจกรรมนี้จึงทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษา เวลาส่วนใหญ่ของการเรียนเป็นการฝึกพูดของนักศึกษาซึ่งประสบการณ์ดังกล่าวจะค่อยๆ ช่วยพัฒนาทักษะการพูดของผู้เรียนให้ดีขึ้นได้ (รัชฎาภรณ์ จันทร์อุม, ๒๕๕๒) นอกจากนี้การใช้ละครสร้างสรรค์ทำให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย มีความกระตือรือร้น ได้แสดงออก ได้เรียนรู้ด้วยวิธีสอนที่แตกต่าง ได้รู้จักตัวเองดีขึ้น ได้ฝึกความกล้าแสดงออก ได้จดจำความรู้ได้ง่ายและนานกว่าเดิม ได้ฝึกความสามัคคี ได้ฝึกใช้จินตนาการ และได้ฝึกการทำงานร่วมกับคนอื่น (จารินี มณีแสง, ๒๕๕๔)

รักษ์ วรณวนารักษ์ และคณะ (๒๕๖๑) ได้ศึกษาผลการนำบทละครมาใช้ในการสอนรายวิชาบทละครเพื่อการสอนภาษาอังกฤษ พบว่าการละครนั้นจำเป็นต้องอาศัยการทำงานเป็นทีมซึ่งหัวหน้าทีมต้องมีภาวะผู้นำ ส่งเสริมให้สมาชิกของทีมให้ความร่วมมือ และผลสำเร็จของการเรียนด้วยการใช้บทละครเป็นเพราะผู้เรียนได้รับการกระตุ้นให้แสดงออก ได้เรียนรู้คำศัพท์ ไวยากรณ์ ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน โดยไม่รู้ตัว ผลที่ตามมาคือความเชื่อมั่นในตัวเอง ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น รวมถึงการตระหนักในความถูกต้องและ

ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาพูด (accuracy and fluency of expression) การเน้นเสียงในคำและการออกเสียง (rhythm and pronunciation)

๕. การจัดกิจกรรมการแสดงละครเรื่อง “พี่มากพระโขนง” ที่วิทยาเขตมิโน

๕.๑ กิจกรรมการแสดงละครของภาษาต่าง ๆ

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยโอซากาเป็นหนึ่งในสองแห่งของมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศญี่ปุ่นที่เปิดสอนภาษาต่าง ๆ ถึง ๒๕ ภาษารวมทั้งภาษาไทยด้วย โดยรับนักศึกษาเข้าศึกษาปีละประมาณ ๑๕ - ๑๘ คน ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการสอนภาษาไทยในบริบทของสังคมวัฒนธรรมต่างประเทศคือ ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ในห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่ โอกาสที่จะได้ฝึกการใช้ภาษาไทยนอกชั้นเรียนมีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับการเรียนภาษาไทยในประเทศไทย ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยที่ดีที่สุดทางหนึ่งคือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาไทยและได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยในสถานการณ์จริง มหาวิทยาลัยโอซากามีนโยบายส่งเสริมให้นักศึกษาที่เรียนภาษาต่างประเทศทุกภาษาได้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านการใช้ภาษาที่ตนเองเรียนมาด้วยการจัดกิจกรรมการแสดงละครเป็นประจำทุกปี โดยจัดขึ้นในภาคเรียนที่สองราวเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม ของทุกปี ใช้เวลา ๒ วัน แต่ละภาษาใช้เวลาในการแสดงละครประมาณ ๕๐ นาที กิจกรรมการแสดงละครภาษาไทยเรื่อง “พี่มากพระโขนง” จัดแสดงในวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

๕.๒ การเลือกเรื่องสำหรับการแสดงละคร

การเลือกเรื่องสำหรับการแสดงละครนี้ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน ผู้สอนจึงได้ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกเรื่องที่เขาสงใจ โดยผู้สอนได้นำเสนอเรื่องที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการแสดงละครเพื่อให้นักศึกษาเลือกจำนวน ๑ เรื่อง ได้แก่ ๑. นิทานพื้นบ้านเรื่องแก้วหน้าม้า ซึ่งเป็นเรื่องที่สนุกสนาน ตลก และแสดงถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของชาวชนบทไทย ๒. นวนิยายเรื่องข้างหลังภาพ นวนิยายเรื่องนี้เป็นเรื่องราวที่ตัวละครเอกของเรื่องพบรักกันที่ประเทศญี่ปุ่น เป็นเรื่องรักต่างวัยที่น่าประทับใจ ภาษาที่ใช้ก็ไพเราะงดงาม วรรณกรรมเรื่องนี้ได้รับความนิยมมาก มีการนำไปแสดงทั้งละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และละครเพลง ๓. ภาพยนตร์เรื่อง “พี่มากพระโขนง” ซึ่งเป็นภาพยนตร์แนวตลก และโรแมนติก ที่ออกฉายในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เนื้อเรื่องเป็นการนำเอาภาพยนตร์เรื่อง “แม่นาคพระโขนง” ซึ่งคนไทยรู้จักกันดีในอดีตมาตีความใหม่ เนื้อเรื่องจึงเป็นหนังสือที่ตลก สนุก และประทับใจกับความรักของมากกับนาค ผู้แสดงนำคือนาค มากและเพื่อนทั้งสี่คนก็ล้วนเป็นดาราภาพยนตร์วัยรุ่นที่ได้รับความนิยมสูง เมื่อนักศึกษาได้รู้จักเรื่องที่นำเสนอทั้ง ๓ เรื่องแล้วก็ประชุมกันเพื่อเลือกเรื่องและแจ้งให้ผู้สอนทราบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เลือก

เรื่อง “พี่มากพระโขนง” เหตุผลประการหนึ่งคือนักศึกษาเห็นว่าคนญี่ปุ่นทั่วไปมักจะชอบชมละครหรือภาพยนตร์ที่เป็นเรื่องผีเพราะทั้งตื่นเต้นและน่ากลัว

เรื่อง “พี่มากพระโขนง” เป็นละครแบบที่เรียกว่า “การแสดงละครแบบเป็นทางการ” หรือการแสดงนาฏการ (Dramatization) เป็นการแสดงละครที่มีการเตรียมบทละครตั้งแต่ต้นจนจบไว้ ผู้แสดงต้องมีการซักซ้อมก่อนการแสดงจนผู้แสดงสามารถแสดงได้ตามบท และมีการจัดฉาก จัดเวทีให้ดูสมจริง (ทิสนา เขมมณี, ๒๕๕๕) ข้อดีของการเลือกเรื่อง “พี่มากพระโขนง” มาใช้ในการแสดงละครในปี ๒๕๖๒ มีหลายประการ ประการแรก เรื่องนี้มีจำนวนตัวละครเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษา คือนักศึกษาชั้นปีที่ ๒ มีนักศึกษาหญิง ๑๑ คน และนักศึกษาชาย ๖ คน ซึ่งนักศึกษาชาย ๖ คนนี้เป็นจำนวนที่พอดีกับตัวละครชายคือ มาก เพื่อนของมาก ๔ คน และพระสงฆ์ ๑ คน ประการที่สอง บทสนทนาในเรื่องใช้ภาษาไม่ยากเกินไป เนื้อเรื่องสนุกสนาน และมีหลายตอนที่ตลกขบขัน ประการที่สาม มีเพลงประกอบซึ่งมีเนื้อร้องแสดงถึงแนวคิดสำคัญของเรื่อง ทำนองเพลงให้ความรู้สึกของตัวละครที่โดดเดี่ยว อ้างว้าง และเศร้าสร้อย อาลัยอาวรณ์ นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ความหมายของคำศัพท์จากเนื้อเพลง และในฉากสุดท้ายนี้ผู้แสดงทุกคนได้ร้องเพลงนี้ร่วมกันเพื่อให้ตอนจบของเรื่องน่าประทับใจ

๕.๓ การเตรียมบทละคร

เนื่องจากการแสดงละครเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรายวิชา Thai ๑๒ : การสนทนาในชีวิตประจำวัน ๒ ซึ่งวัตถุประสงค์ของรายวิชามุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาไทยในการสนทนาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ผู้สอนได้ศึกษาบทสนทนาในภาพยนตร์เรื่อง “พี่มากพระโขนง” แล้วเห็นว่าความยาวของประโยคและคำศัพท์ที่ใช้ในการสนทนาสามารถนำมาดัดแปลงเพื่อใช้ในการแสดงละครได้ จึงได้ดัดแปลงโดยปรับประโยคในการสนทนาให้สั้นลง ตัดคำศัพท์บางคำที่ยากเกินไปออก แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๖ ฉาก เลือกเนื้อหาตอนที่สื่อสารให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่ายโดยไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์มากเกินไป สิ่งที่สำคัญที่สุดคือเนื้อหาต้องกระชับและมีความยาวที่เหมาะสมกับเวลาสำหรับการแสดงที่มหาวิทยาลัยกำหนดคือไม่เกิน ๕๐ นาที เมื่อเขียนบทละครเสร็จแล้วก็พิมพ์เอกสารให้ผู้เรียนทุกคนศึกษาบทละครที่จะแสดง ค้นหาความหมายของคำศัพท์และสังเกตไวยากรณ์ในประโยคต่างๆ

เมื่อผู้เรียนได้อ่านบทละครแล้วผู้สอนก็เล่าเรื่องย่อและความเป็นมาของเรื่อง “พี่มากพระโขนง” และให้นักศึกษาดูภาพยนตร์เรื่องนี้จาก YouTube ร่วมกันในชั้นเรียนด้วย นักศึกษาเห็นว่ายังมีคำศัพท์จำนวนมากที่ไม่เข้าใจ และคนไทยส่วนมากพูดเร็วจนไม่เข้าใจ หัวหน้านักศึกษาจึงเสนอว่าเพื่อให้ทุกคนเข้าใจเนื้อเรื่องได้ง่ายขึ้นควรที่จะเช่า DVD ภาพยนตร์เรื่องนี้ซึ่งมีคำบรรยาย (subtitle) ภาษาญี่ปุ่นมาชมพร้อมกันในชั้นเรียนอีกครั้ง

ความคิดดังกล่าวดีมากเพราะหลังจากที่ได้ชม DVD แล้วนักศึกษาก็เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดีขึ้น ขั้นตอนต่อไปคือการทำความเข้าใจคำศัพท์และประโยคในบทสนทนา

ในการเตรียมบทนี้เนื้อหาบางตอนที่ผู้เรียนมีปัญหาเรื่องภาษา เช่น ตอนที่เต๋พยายามเขียนลงในกระดาษเพื่อบอกเพื่อนทุกคนว่านาคเป็นผี แต่กระดาษเปียกน้ำเพราะฝนตก คำว่า "ผี" จึงเลอะเลือน กลายเป็น "ฝิ" นักศึกษาเข้าใจคำว่า "ผี" แต่ไม่เข้าใจคำว่า "ฝิ" คีนัก ผู้สอนได้อธิบายความหมายโดยให้ดูภาพของ "ผี" ประกอบ แต่ก็เป็นเรื่องค่อนข้างยากที่จะทำให้ให้นักศึกษาชาวญี่ปุ่นเข้าใจ "นูก" หรือการเล่นกับภาษาในภาษาไทยที่ "ผี" เปลี่ยนเป็น "ฝิ" ทำให้มากเข้าใจผิดว่านาคเป็นผี ไม่ใช่ผี เมื่ออาจารย์ในภาควิชาภาษาไทยได้อธิบายความหมายของสองคำนี้เป็นภาษาญี่ปุ่น นักศึกษาก็เข้าใจได้ดีขึ้น

ในการเตรียมบทละครนี้ผู้สอนต้องอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมไทยเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อเรื่องแต่ละฉากด้วย ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแต่งกาย บ้านเรือน และความเชื่อของคนไทยในสมัยก่อน คนไทยดั่งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำและการเดินทางใช้ทางน้ำเป็นหลัก หญิงไทยคลอดลูกที่บ้านเพราะไม่มีโรงพยาบาล การเลี้ยงลูกที่บ้านลูกนอนในเปลและแม่ร้องเพลงกล่อมให้ลูกนอน คนไทยสมัยก่อนมีความเชื่อว่าหากต้องการทราบว่าใครเป็นผีต้องมองลอดหว่างขาของตัวเอง ผีไทยกลัวข้าวสารเสก น้ำมันต์ และด้ายสายสิญจน์ พระสงฆ์ไทยรู้คาถาไล่ผีจึงทำพิธีไล่ผีให้ชาวบ้านได้ รายละเอียดต่างๆ เหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อเรื่องของละครแต่ละฉากและสร้างจินตนาการได้ดี นักศึกษาจึงสร้างเรือนไทยของมาก และเรือเพื่อใช้ในการแสดงละครตามจินตนาการของเขาได้

๕.๔ การเลือกผู้แสดงและการแบ่งงาน

จำนวนผู้แสดงที่มีบทสนทนาในละครมีทั้งหมด ๕ คน แต่นักศึกษามีทั้งหมด ๑๑ คน ดังนั้นจึงมีคนที่ไม่มียบทสนทนา ๘ คน ซึ่ง ๘ คนนี้ได้ร่วมแสดงบนเวทีโดยแสดงเป็นชาวบ้านที่วิ่งปิดประตูหน้าต่างบ้านเพราะความกลัวผีนาศ ผู้สอนให้สิทธิ์ผู้เรียนเลือกผู้แสดงกันเอง โดยใช้วิธีประชุมกันเพื่อเลือกว่าใครจะแสดงเป็นตัวละครใดเพราะทุกคนมีความสามารถด้านทักษะการพูดไม่แตกต่างกันมากนัก ผู้สอนไม่ได้เข้าร่วมประชุมด้วยแต่ได้บอกรายละเอียดการเลือกตัวละครว่า นักศึกษาชาย ๖ คน แสดงเป็น มากและเพื่อน ๔ คน อีก ๑ คนเป็นพระที่มาปราบผีนาศ ส่วนผู้หญิงต้องเลือก ๓ คน เพื่อแสดงเป็น นาค ยายเปรี้ยก และลูกยายเปรี้ยก คนที่จะแสดงเป็นนาคมีเงื่อนไขที่สำคัญคือต้องมีผมยาว และสามารถร้องเพลงกล่อมลูกได้

สำหรับการแบ่งงานนั้นหลังจากที่มีการเลือกผู้แสดงแล้ว คนที่ไม่มีบทสนทนาต้องรับผิดชอบเรื่องการจัดเตรียมอุปกรณ์ ซึ่งอุปกรณ์ที่สำคัญคือบ้านของนาค เรือสำหรับการเดินทาง และอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น เปล สำหรับเด็กเล็ก ตะเกียง สีสำหรับทาพื้น เสียงประกอบฉาก (sound effect) ฯลฯ ในการจัดทำอุปกรณ์นี้

เนื่องจากต้องใช้เวลามาก ดังนั้น ไม่เพียงคนที่รับผิดชอบในการทำเท่านั้นแต่นักศึกษาหลายคนก็ได้สมัครใจช่วยกันทำอุปกรณ์ด้วย

๕.๕ การฝึกซ้อม : ระยะเวลา สถานที่ และปัญหา

การฝึกซ้อมบทรสนทนาเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม หลังจากนั้นก็หยุดเพราะเป็นช่วงปิดเทอมฤดูร้อนและฝึกซ้อมต่ออย่างจริงจังในเดือนตุลาคมและพฤศจิกายน โดยใช้เวลาทั้งในและนอกชั้นเรียนเพื่อให้การออกเสียงชัดเจนผู้ชมสามารถเข้าใจได้ง่ายผู้สอนใช้วิธีอ่านออกเสียงให้ฟังก่อน จากนั้นผู้เรียนฝึกออกเสียงตามหลายๆ ครั้ง เนื่องจากนักศึกษาส่วนมากต้องทำงานพิเศษและมีกิจกรรมชมรม ดังนั้นตารางเวลาการฝึกซ้อมนอกชั้นเรียนจึงเป็นไปตามเวลารว่างของนักศึกษาหรือเวลาที่นักศึกษาสะดวก การฝึกซ้อมบทรสนทนานี้ใช้เวลาพอสมควร

การฝึกซ้อมในขั้นต้นคือการออกเสียงให้ถูกต้องและการฝึกบทรสนทนาให้มีลักษณะของการพูดมากกว่าการอ่าน เมื่อแก้ไขเรื่องการออกเสียงให้ดีขึ้นแล้วจึงเป็นขั้นตอนการพูดโดยแสดงอารมณ์ น้ำเสียง และสีหน้าท่าทางให้สอดคล้องกับเนื้อหาในบทสนทนา ขั้นตอนดังกล่าวค่อนข้างยาก ต้องใช้วิธีฝึกซ้ำ ๆ หลายครั้ง และขั้นตอนสุดท้ายคือการท่องจำบทพูดให้ได้ทุกประโยค ตัวละครที่มีบทพูดมากที่สุดคือมากและนาค ต้องจำบทสนทนาที่ค่อนข้างยาวให้ได้ทั้งหมด นอกจากนี้ นาคยังต้องฝึกร้องเพลงกล่อมเด็กซึ่งเป็นทำนองเพลงไทยเดิมด้วย แต่ผู้แสดงเป็นนาคมีทักษะการร้องเพลงเป็นพื้นฐานอยู่แล้วจึงสามารถทำได้โดยไม่ต้องใช้เวลาฝึกซ้อมมากนัก

๕.๖ ปัญหาที่พบในการแสดงจริง

ในวันแสดงจริงนักศึกษาทุกคนตื่นเต้นและกระตือรือร้นในการทำงานเป็นอย่างดี เกือบทุกคนจำบทพูดของตัวเองได้ แต่เนื่องจากปีการศึกษา ๒๕๖๒ เป็นปีแรกที่นักศึกษาวิชาเอกภาษาไทยมีกิจกรรมละคร จึงขาดรุ่นพี่ซึ่งมีประสบการณ์ในการแสดงละครมาให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือเรื่องต่างๆ เหมือนนักศึกษาภาษาอื่นๆ ที่มีรุ่นพี่หรือสมาชิกชมรมคอยให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะเรื่องการควบคุมแสงและเสียงบนเวทีซึ่งต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำงานในห้องควบคุมอุปกรณ์แสงและเสียงในห้องประชุมที่ใช้แสดง จึงจะสามารถใช้แสงไฟประกอบการแสดงอย่างสวยงามได้ ปัญหาที่พบในวันแสดงจริงอาจสรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

๑. นักศึกษากังวลว่าเวลาในการแสดงจะไม่พอจึงตัดเนื้อหาบางฉากออกไป คือฉากที่มากและนาคไปตลาด และฉากที่เพื่อนของมากร้องเพลง "กองพัน" ทั้งนี้เพราะนักศึกษาขาดการฝึกซ้อมจึงไม่มั่นใจว่าจะสามารถจำเนื้อร้องของเพลงได้ น้ำเสียงคายที่ฉากดังกล่าวถูกตัดออกไปเพราะเป็นฉากที่เนื้อเพลงมีความซับซ้อนจากการใช้ภาษา ถ้าไม่ตัดฉากนี้ออกไปน่าจะเรียกเสียงหัวเราะจากผู้ชมได้มาก ซึ่งเมื่อการแสดงสิ้นสุดลงปรากฏว่าใช้เวลาในการแสดงเพียง ๓๐ นาทีเท่านั้น

๒. การใช้เสียงดนตรีประกอบยังไม่ได้จังหวะที่ตรงกับเนื้อหา เช่น เสียงบันไดบ้านหักตอนที่จีนไปหาแม่ที่บ้าน เมื่อเดินขึ้นบันไดปรากฏว่าบันไดหัก ตอนนี้อ้าทำได้จังหวะพอดีกับท่าทางของตัวละครจะทำให้ดูตื่นเต้นและสมจริงมากยิ่งขึ้น การใช้ดนตรีประกอบเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นมากในการแสดงละครเรื่อง "พี่มากพระโขนง"

๓. การเคลื่อนย้ายเรือและบ้านก่อนข้างขลุ่ยหลัก เพราะบ้านและเรือที่ทำจากกระดาษไม่แข็งแรงพอ เวลาเคลื่อนย้ายหรือยกขึ้น - ลง เวทีจึงต้องระมัดระวังและใช้เวลาพอสมควร

๔. การเปิด-ปิดไฟเพื่อเปลี่ยนฉากทำได้ไม่ดีนัก เพราะนักศึกษาไม่ชำนาญเรื่องการควบคุมสวิตช์ไฟบนเวที และการเปลี่ยนฉากซึ่งใช้วิธีปิดม่านและปิดไฟก็ยังทำได้ไม่รวดเร็วพอทำให้ใช้เวลานาน และการใช้แสงไฟบนเวทีมีปัญหาเพราะต้องมีผู้ควบคุมการใช้ไฟที่ทราบว่าแสงไฟจากจุดใดบ้าง เพราะในห้องประชุมมีหลอดไฟจำนวนมาก

๕. เสียงของตัวละครไม่ดังพอเพราะไม่มีไมโครโฟนลอย ผู้แสดงต้องเสียงดังมากจึงจะได้ยินชัดเจน เช่น เสียงของนาครที่ร้องเพลงกล่อมลูก ผู้แสดงร้องเพลงกล่อมลูกได้อย่างไพเราะ แต่เสียงไม่ค่อยดังและฉากสุดท้ายที่ทุกคนร้องเพลง "อยากหยุดเวลา" ร่วมกันนั้น หากเสียงดังคงจะประทับใจผู้ชมที่ได้เห็นความสามารถของนักศึกษาชาวญี่ปุ่นที่ร้องเพลงไทยได้อย่างไพเราะและชัดเจน

๕.๗ การประเมินผลการแสดงละคร

การประเมินผลเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการจัดกิจกรรมการแสดงละครเพื่อสรุปผลงานตั้งแต่ต้นจนจบการแสดง พูดถึงปัญหา ความล้มเหลว และความสำเร็จตามความเป็นจริง ประเมินว่าผลที่ได้รับเป็นที่น่าพอใจของสมาชิกทุกคนหรือไม่ เป็นการเรียนรู้จากข้อบกพร่องและเสริมแรงสิ่งที่ทำได้ดีเพื่อการปรับปรุงในการดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไป (เยาวรัตน์ การพานิช, ๒๕๓๕) การประเมินกิจกรรมการแสดงละครเรื่อง "พี่มากพระโขนง" ผู้สอนใช้การสังเกตตลอดช่วงเวลาของการจัดทำกิจกรรม และเมื่อละครเสร็จสิ้นลงผู้สอนก็สัมภาษณ์ทั้งผู้เรียนและผู้ชมซึ่งเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนชาวไทยหลายคนที่ได้มาชมการแสดงด้วย โดยใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ สรุปผลของการแสดงละครได้ ๑ ประเด็น ใหญ่ๆ ดังนี้

๑. การพัฒนาทักษะการพูดภาษาไทยของผู้เรียน นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมการแสดงละครทุกคนเห็นว่าการแสดงละครเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาไทยมาก เพราะก่อนการแสดงนักศึกษาต้องฝึกซ้อมหลายครั้ง เป็นผลให้สามารถจำบทสนทนาและออกเสียงได้ชัดเจน และจากการที่ต้องแสดงบนเวทีที่มีผู้ชมจึงต้องกดดันตัวเองให้ออกเสียงได้ถูกต้องและจำบทพูดของตัวเองให้ได้ เมื่อผู้เรียน

โอกาสแสดงความสามารถของตัวเองก็มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น และกล้าแสดงออก ต่อไปนี้คือตัวอย่าง
ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการพูดและความรู้ด้านภาษาไทยเมื่อได้แสดงละคร

- ✧ "หนูคิดว่าเราเอาความรู้จากการแสดงละครไปใช้ได้ เพราะการเลียนแบบการออกเสียงของคนไทย ทำให้เราพูดแบบคนไทยได้ง่ายกว่า หนูได้เรียนรู้ว่าถ้าอยากพูดภาษาไทยแบบคนไทยต้องฟังคนไทยพูดแล้วเลียนแบบ และหนูก็เห็นว่าเราสามารถเรียนภาษาไทยได้จากการดูหนัง หนังสือเป็นหนังสือเรียนที่ดีสำหรับการฟังและพูดภาษา"
- ✧ "การแสดงละครทำให้เราพูดภาษาไทยเก่งขึ้น เพราะนักศึกษาต้องพูดเยอะมาก เราต้องพูดเร็วขึ้น และต้องออกเสียงชัดเจน ในเวลาสั้นๆ แต่ฝึกพูดหลายครั้งและจำให้ได้ เลยต้องปรับตัวทำให้รู้จังหวะและวิธีพูดภาษาไทย"
- ✧ "หนูดูละครใน YouTube เพื่อฟังการออกเสียงของคนไทยและเลียนแบบเสียงเขา ส่งผลให้หนูพูดภาษาไทยได้เร็วขึ้นและเก่งขึ้น"
- ✧ "การแสดงละครช่วยให้เราพูดภาษาไทยเก่งขึ้นเพราะเราได้จำคำศัพท์ภาษาไทยที่เป็นธรรมชาติ และคนไทยใช้จริงในชีวิตประจำวัน"
- ✧ "ในละครมีคำศัพท์เยอะ ทุกคนก็ต้องเลียนแบบนักแสดงในหนังเราจึงพูดภาษาไทยเก่งขึ้นเยอะ ในบทพูดมีทั้งภาษาไทยที่เคยเรียนและที่ยังไม่เคยเรียนในมหาวิทยาลัย เช่น คำหายบ คำคำ คำย่อ ที่มาจากภาษาอังกฤษ จึงเอาไปใช้ในการพูดภาษาไทยได้"
- ✧ "ภาษาไทยของเราดีขึ้นเพราะเราเรียนคำศัพท์ใหม่ๆ และได้ดูตัวอย่างไวยากรณ์ในประโยคเยอะมาก"
- ✧ "นักศึกษาเป็นคนญี่ปุ่นแต่ร้องเพลงกล่อมเด็กได้เพราะมาก ฟังแล้วขงลูก หนูเป็นคนไทยยังร้องไม่ได้เลย นักศึกษาเก่งมาก"

๒. การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ การแสดงละครเป็นกิจกรรมที่นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตั้งแต่ต้น ทั้งการเลือกเรื่อง เลือกผู้แสดง การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง การได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมเป็นสิ่งสำคัญที่ฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ตัวอย่างความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน เช่น

- ✧ "หนูชอบทำกิจกรรมด้วยกันกับนักศึกษาคนอื่น เพราะเราต้องคิดว่าจะทำยังไงให้ละครดีขึ้นและต้องทำอุปกรณ์ด้วยเลยใช้เวลานาน ทำให้เราสนิทกัน ทีมมหาวิทยาลัยเราไม่ค่อยมีโอกาสนั้น หนูเลยรู้สึกสนุกมาก"
- ✧ "ชอบเวลาทำอุปกรณ์เพราะได้ช่วยกันทำและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น"
- ✧ "ชอบการทำอุปกรณ์เพราะทำอุปกรณ์ร่วมกันสนุก"
- ✧ "ชอบร้องเพลงชื่อ 'อยากหยุดเวลา' พร้อมกับทุกคน เพราะหนูชอบเพลงนี้แล้วก็ตอนที่เราร้องเพลงนี้ด้วยกันหนูรู้สึกดีใจที่ทำให้ละครสำเร็จได้"
- ✧ "ชอบฉากสุดท้าย เพราะทุกคนร้องเพลงเป็นภาษาไทย การจำเนื้อเพลงยาก แต่สนุกมากค่ะ"
- ✧ "หนูชอบฝึกซ้อมกับเพื่อน ๆ ที่สุด เพราะกิจกรรมนี้หนูได้มีโอกาสเข้าใจเพื่อน ๆ มากขึ้น"
- ✧ "ชอบการฝึกซ้อมบนเวทีที่ทุกคนทำพร้อมกันมากที่สุด เพราะทุกคนพยายามทำงานของตัวเองให้การแสดงละครสำเร็จ ช่วงแรกการแสดงละครของเราไม่ดีเลย แต่เมื่อฝึกซ้อมหลายครั้ง เราดีขึ้นเรื่อยๆ เสียงพูดของเราดีขึ้น การขยับอุปกรณ์ก็เร็วขึ้น หนูชอบเห็นทุกคนพยายามทำงานและเก่งขึ้นเรื่อยๆ หนูรู้สึกความสามัคคี"

๓. ข้อควรปรับปรุงสำหรับกิจกรรมการแสดงละครครั้งต่อไป ข้อบกพร่องในการแสดงละครครั้งนี้สามารถแบ่งได้เป็น ๓ ประเด็นใหญ่ ๆ คือ เรื่องบทสนทนาของผู้แสดงแต่ละคน การทำอุปกรณ์ประกอบการแสดง และเวลาในการฝึกซ้อมไม่เพียงพอ

เรื่องบทพูดของผู้แสดงแต่ละคนไม่เท่ากันเป็นสิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่อยากให้ปรับปรุงมากที่สุด เนื่องจากผู้แสดงที่มีบทพูดในละครเรื่องนี้มีเพียง ๕ คน โดยตัวเอกของเรื่องคือมากกับนาคเป็นผู้แสดงที่มีบทพูดยาวและมากเกือบทุกฉาก เพื่อน ๔ คนของมากมีบทพูดรองลงมา ส่วนพระ ยายเปรี๊ยก และลูกของยาย เปรี๊ยกมีบทพูดน้อยที่สุด ดังนั้นแม้ว่าก่อนการแสดงจริงทุกคนได้ฝึกออกเสียงบทพูดในห้องเรียนแล้ว แต่นักศึกษาส่วนใหญ่ก็เห็นว่าในการแสดงจริงบนเวทีผู้แสดงแต่ละคนมีโอกาสฝึกพูดไม่เท่ากัน โดยเฉพาะนักศึกษา ๒ คนที่ไม่มีบทสนทนาและต้องรับผิดชอบงานด้านอื่น ตัวอย่างความเห็นของนักศึกษา

- ✧ “หนูคิดว่าอยากให้ทุกคนมีโอกาสดู เรื่องที่แสดงก็เลยอาจจะไม่ต้องมีนางเอกและพระเอก เพราะทุกคนเป็นนางเอกพระเอก ทุกคนสำคัญ”

- ✧ “ทุกคนต้องมีการพูดและใช้เวลาเรียนให้นักศึกษาฝึกพูดก่อนการแสดง เราควรเลือกละครสั้นๆ โดยให้นักศึกษาแบ่งออกเป็น ๒-๓ กลุ่ม ให้แสดงทีละกลุ่ม แล้วเลือกแสดงเพียงเรื่องเดียวเท่านั้น แบบนี้ทุกคนจะมีโอกาสฝึกพูดเยอะกว่า”
- ✧ “ละครเรื่องนี้ไม่ค่อยมีตัวละครมาก คนที่ไม่มีบทพูดมีโอกาสฝึกพูดภาษาไทยได้น้อยกว่าคนที่ได้แสดงละครบนเวที ถ้าทุกคนได้มีบทพูดในละคร กิจกรรมการแสดงจะมีประโยชน์มากขึ้น”
- ✧ “นักศึกษามีโอกาสพูดในละครไม่เท่ากัน อาจารย์ให้นักศึกษาทุกคนอ่านบทสนทนาที่ละคนในห้องเรียน มันใช้เวลามาก หนูคิดว่าอาจารย์ให้การบ้านฟังคนไทยพูดในหนังและฝึกการออกเสียงแบบนั้นที่บ้าน แล้วอาจารย์เช็คการออกเสียงของนักศึกษาในห้องเรียน หนูคิดว่าจะมีประโยชน์มาก”

ส่วนเรื่องการทำอุปกรณ์ประกอบการแสดงนั้น แม้ว่านักศึกษาบางคนเห็นว่าการช่วยกันทำอุปกรณ์เป็นเรื่องสนุก แต่หลายคนก็เห็นว่าการเตรียมอุปกรณ์ต้องใช้เวลามาก ทำให้มีเวลาฝึกซ้อมน้อยลง และในการทำอุปกรณ์ควรแบ่งงานให้ชัดเจน และบางคนก็เห็นว่าถ้าให้นักศึกษาได้บทพูดเท่า ๆ กันและทุกคนต้องช่วยกันทำอุปกรณ์การทำงานคงจะดีขึ้น ตัวอย่างความเห็นของนักศึกษา

- ✧ “การทำอุปกรณ์ใช้เวลามาก แต่เราไม่ได้แบ่งบทบาทให้ทุกคนปริมาณภาระของทุกคนไม่เท่ากัน คิดว่าเราควรแบ่งงานให้ทุกคนมีงานเท่ากัน แม้มีตัวละครหรือการทำงานพิเศษก็ควรพยายามหาเวลาทำ”
- ✧ “หลังจากปีนี้ไปไม่ต้องทำอุปกรณ์เยอะจะดีกว่า จะได้มีเวลาฝึกซ้อมเยอะขึ้นได้”
- ✧ “หนูไม่ชอบการทำอุปกรณ์มากที่สุด เพราะเสียเวลามาก”

ข้อควรปรับปรุงประการสุดท้ายคือเรื่องเวลาในการฝึกซ้อมไม่เพียงพอ แม้ว่าจะได้ทำตารางเวลาฝึกซ้อมการออกเสียงทีละคนอย่างชัดเจนแล้ว แต่เนื่องจากนักศึกษาส่วนมากต้องทำงานพิเศษและทำกิจกรรมชมรมจึงมีเวลาสำหรับการฝึกซ้อมน้อย หลายครั้งที่นักศึกษาและผู้สอนเองมีงานด่วนหรือติดธุระไม่สามารถฝึกซ้อมตามตารางได้ บางครั้งนักศึกษาต้องช่วยกันเตรียมอุปกรณ์ ทำให้เวลาในการฝึกซ้อมน้อยลง นักศึกษาจึงเสนอว่าควรฝึกซ้อมในช่วงปิดภาคเรียนฤดูร้อนด้วย

๖. บทสรุป

การพัฒนาทักษะการพูดของนักศึกษาโดยใช้กิจกรรมการแสดงละครเรื่อง “พี่มากพระโขนง” โดยภาพรวมแล้วจะเห็นว่าได้ผลดี ทั้งนี้เพราะเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นประสบการณ์ นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อใช้ภาษาในการสื่อสารในสถานการณ์จริงได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ผู้เรียนมีส่วน

การใช้กิจกรรมการแสดงละครเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวญี่ปุ่น (BURANAPATANA Maliwan)

ร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยมีผู้สอนเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้และอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน การใช้กิจกรรมการแสดงละครเพื่อพัฒนาทักษะการพูดของผู้เรียนนี้เป็นบรรยากาศการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากเดิมที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาทักษะการพูดแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนจำความรู้ได้นาน กระตือรือร้น กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น ฝึกความรับผิดชอบ ฝึกการทำงานร่วมกับคนอื่น ทั้งยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนไทย และวัฒนธรรมไทยด้วย แม้ว่ากิจกรรมการแสดงละครจะเป็นงานหนักและใช้เวลาในการเตรียมงานและการฝึกซ้อมมาก แต่ผลที่เกิดขึ้นคือความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสาร และความรู้สึกลึกซึ้งภูมิใจในความสำเร็จของผู้เรียนถือเป็นสิ่งที่ผู้สอนทุกคนปรารถนา

เอกสารอ้างอิง

กึ่งกาญจน์ บุรณสินวัฒนกุล

๒๕๖๑ กลวิธีการสอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. ศิลปศาสตร์, ๑๘ (๒) กรกฎาคม-ธันวาคม, ๑๖๔-๑๗๘.

จารินี มณีแสง

๒๕๕๔ ผลของการใช้วิธีสอนละครสร้างสรรค์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการแสดงละครสร้างสรรค์ กระบวนการกลุ่มและความพึงพอใจต่อวิธีสอนละครสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ทิสนา แยมมณี

๒๕๔๕ ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีราภรณ์ กิจจารักษ์

๒๕๕๓ ปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ ๒ สาขาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

เยาวรัตน์ การพานิช

๒๕๓๕ การจัดโครงการแสดงละครภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษา. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๑๓ (๒) พฤศจิกายน ๒๕๓๘-เมษายน ๒๕๓๙, ๘๖-๙๕.

รักษ์ วรณวนารักษ์ และคณะ

๒๐๑๘ การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมในรายวิชาบทละครเพื่อการสอนภาษาอังกฤษของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ ๒ “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2018.”*, ๖๐๗-๖๑๕.

รัชฎา ลาภใหญ่

๒๕๕๕ แนวทางและข้อควรปฏิบัติในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศให้แก่นักศึกษาจีนอย่างมีประสิทธิภาพ. *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต*, ๑๒ (๒๑) กรกฎาคม-ธันวาคม, ๓๗-๔๗.

รัชฎาภรณ์ จันทร์อุดม

๒๕๕๒ การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษโดยการบูรณาการเทคนิคการแสดงละครและการใช้คำถามเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (สหสาขาวิชา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรีวิไล พลมณี

๒๕๔๕ พื้นฐานการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ

๒๕๔๕ ๑๕ วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

อภิเชษฐ์ วรรณวงษ์ และ กิรติ คุวานันท์

๒๐๑๗ สภาพการจัดการเรียนการสอนทักษะการพูดภาษาไทยสำหรับนักเรียนต่างชาติระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนนานาชาติ. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา OJED*, ๑๒, ๑, ๒๓๒-๒๔๔.

Tipphavanh Khanthaphone, วิมลรัตน์ จตุรนนท์ และ นลินี บำเรอราช

๒๕๕๕ ผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านทักษะการพูดโดยการแสดงละครของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ ๓ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยจำปาศักดิ์. *วารสารศึกษาศาสตร์*, ๒๗ (๑) มกราคม-เมษายน, ๗๔-๘๘.

การใช้กิจกรรมการแสดงละครเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาไทยของนักศึกษาชาวญี่ปุ่น (BURANAPATANA Maliwan)

Hamilton, J. & McLead, A

1993 *Drama in the languages classroom*. London: Center for Information on language teaching and research.

Makita-Discekici, Y

1999 Creative skit activity in Japanese language classroom. *Canadian Modern language Review* 55, 3; 404-412.

Wong, Jean & Zhang Waring, Hansun

2010 *Conversation Analysis and Second Language Pedagogy: A Guide for ESL/EFL Teachers*: Vol. June 11, 2011. Rutledge Taylor and Francis, Hoboken.